

Leikskólinn Askja

Skólanámskrá

- Endurskoðuð 2020

Leikskólinn Askja

Efnisyfirlit

Inngangur	2
Um leikskólann	2
Táknbirting leikskólans	3
Skólaföt	3
Skólasöngur	3
Hjallavefurinn: www.hjalli.is	4
Gildi skólans og hugmyndafræðilegar áherslur	4
Hjallastefnan í hnotskurn	6
Kynjanámskrá Hjallastefnunnar	8
Lotur	8
Meginreglur	9
Grunnþættir menntunar	11
Læsi	11
Sjálfbærni	11
Lýðræði og mannréttindi	12
Jafnrétti	12
Heilbrigði og velferð	13
Sköpun	13
Samþætt og skapandi leikskólastarf	14
Læsi og samskipti	14
Tölvur og tæknilæsi	15
Heilbrigði og vellíðan	16
Sjálfbærni og vísindi	17
Sköpun og menning	18
Fjölskyldan og leikskólinn	19
Tengsl skólastiga og fimm ára starf	20
Sérkennsla	20
Leiðarljós leikskóla	21
Mat og eftirlit	22

Inngangur

Skólanámskrá leikskólans Öskju er leiðarvísir um starfsemi hans. Skólanámskráin gefur fyrirheit um það hvernig leikskólinn muni vinna að þeim uppeldismarkmiðum sem hann hefur sett sér. Skólanámskrá þjónar einnig þeim tilgangi að vera upplýsingaveita til starfsmanna, foreldra, rekstraraðila og annarra hagsmunaaðila skólans.

Samkvæmt lögum er leikskólastjóri, Guðrún Silja Steinarsdóttir, ábyrg fyrir gerð skólanámskrár. Að vinnslu skólanámskrár leikskólans Öskju komu: Skólastjóri, meðstjórnandi, starfsfólk Öskju, elsti árgangurinn í skólanum og foreldraráð. Að auki komu fulltrúar Hjallastefnunnar ehf. að þeim þáttum námskrárinnar sem eru sameiginlegir öllum leikskólum Hjallastefnunnar.

Um leikskólann

Leikskólinn Askja er staðsettur að Nauthólsvegi 87 í Reykjavík. Rekstraraðili leikskólans er Hjallastefnan leikskólar ehf. samkvæmt þjónustusamningi við Reykjavíkurborg og var stofnaður 2008. Í upphafi var leikskólinn Askja starfræktur í helmingi hússins og Barnaskóli Hjallastefnunnar í hinum helmingnum, tveir kjarnar fyrir Öskjubörn og tveir fyrir Barnaskólabörn. Vegna mikillar eftirspurnar þurfti leikskólinn að stækka og Barnaskólinn var að stækka sömuleiðis og nú standa þrjú hús á lóðinni. Askja í einu húsi og svo tvö hús undir Barnaskóla Hjallastefnunnar í Reykjavík þar sem eru börn frá 5 ára aldri.

Fyrirtækið Hjallastefnan ehf var stofnað árið 2000 til þess að standa fyrir rekstri leikskólans Hjalla í Hafnarfirði á grundvelli þjónustusamnings. Margrét Pála hafði þá verið leikskólastjóri á Hjalla í áratug og þróað þar kenningar og námskrá. Hún er stjórnarformaður Hjallastefnunnar ehf. en leikskólastjóri Öskju er Guðrún Silja Steinarsdóttir. Skólar Hjallastefnunnar starfa sjálfstætt undir stjórn síns skólastjóra sem hefur yfirumsjón með og ber ábyrgð á faglegu starfi og daglegum rekstri skólans. Þannig hefur hver skóli sína eigin menningu en allir starfa þeir að sameiginlegu markmiði og eftir sömu námskrá sem liggur til grundvallar öllum þáttum starfsins.

Í Öskju eru alls 107 nemendur og 31 starfsmenn. Húsnæði skólans er um 670 m² og skiptist hann í fjóra kjarna. Á bláa og græna kjarna eru stúlkur og á gula og rauða kjarna eru drengir. Aldur barnanna er frá 18 mánaða til fimm ára. Leikskólinn opnar kl.7:45 á morgnana og er lokað kl. 16:30 síðdegis og er dvalartími barnanna mismunandi, langflest börnin eru í 8 stunda vistun.

Gjaldskrá Öskju má finna á heimsíðu skólans <http://www.hjalli.is/askja/> og umsóknir um leikskóladvöl fara fram í gegnum vef skólans.

Táknbirting leikskólans

Meðal tákna leikskólans eru m.a. merki Hjallastefnunnar og fáni auk skólabúninga barna og starfsfólks og skólasöngs Hjallastefnunnar. Hjallastefnumerkið er hannað af höfundi Hjallastefnunnar í samvinnu við foreldri í einum af skólunum okkar. Merkið myndar H með þaki - sem er alþjóðlegt tákn Bliss-kerfisins fyrir „skjól“. Stúlka og drengur eru í sitt hvorum hlutanum sbr. kynjauppeldi Hjallastefnunnar en þau leiðast sem er tákn fyrir þjálfun kynjanna í samskiptum og vináttu. Blómið milli þeirra er tákn fyrir tengsl stefnunnar við náttúruna og þá áherslu sem lögð er á að rækta virðingu fyrir umhverfi og samfélagi.

Skólaföt

Skólafatnaður er notaður í leikskólanum, bæði fyrir börn og starfsfólk. Markmiðið er margþætt en sem dæmi má nefna að með samskonar skólafatnaði styrkist liðsheild meðal barnanna, samkeppni minnkar og öll börn mæta í þægilegum og slitsterkum vinnufatnaði á degi hverjum. Fötin samanstanda af tveimur tegundum íþróttabuxna, annars vegar joggingbuxur og hins vegar léttbuxur (leggings). Í boði eru stuttermá og langerma bolir sem börnin geta valið í rauðum og bláum lit. Flíspeysa eða lopapeysa í rauðum eða bláum lit eru einnig hluti skólafatanna en val þó.

Foreldrum er ekki skylt að kaupa fatnaðinn en þeim er tilkynnt um fyrirkomulagið strax í upphafi þegar þeir velja skólann. Allur fatnaðurinn er seldur í gegnum vefverslun <http://vefverslun.hjalli.is/> og greitt með kreditkortu eða í gegnum heimabanka. Kjósi foreldrar að kaupa ekki skólaföt fær barnið lánaða skólaboli á skólatíma án endurgjalds.

Skólasöngur

Skólasöngur allra skóla Hjallastefnunnar er við ljóð sex ára stúlku í Barnaskóla Hjallastefnunnar í Garðabæ, við lag sem afi stúlkunnar; Atli Heimir Sveinsson, gaf Hjallastefnunni.

Skólasöngur Hjallastefnunnar

Lag: Atli Heimir Sveinsson. Ljóð: Auður Teitsdóttir

Í skóla er gaman,
krakkar leika.
Strákarnir/stelpurnar dansa,
stelpur/strákar spinna,
gleði finna.
Hlæja og hlæja í hjarta sér
Hlæja og hlæja í hjarta sér

Hjallavefurinn: www.hjalli.is

Leikskólinn Askja á sína eigin heimasíðu. Heimasíðan <http://askja.hjalli.is/> er stjórnað af Karelle. Heimasíðan er mjög mikilvæg upplýsingagjöf til fjölskyldna, starfsfólks og nærsamfélags. Forsíða skólans hýsir almennar fréttir af skólastarfinu og er öllum opin og það sama gildir um allar helstu upplýsingar um starf skólans. Starfsfólk Öskju notast einnig við samskiptasíðuna workplace sem hefur tekið við af gömlu starfsfólkssíðunni.

Í foreldrasamskiptum notast Askja við leikskólakerfið Karelle. Karelle þjónar stórum tilgangi í samskiptum heimilis og skóla. Á Karelle hafa foreldrar aðgang að skólalagatali, matseðli, viðveruyfirliti og myndum af sínu barni. Einnig geta þeir sent kennurum skilaboð á einfaldan og skilvirkan hátt. Kennarar skólans nota Karelle til að skrá viðveru, skrifa foreldrum skilaboð og senda foreldrum myndir úr starfinu. Einnig geta þeir skráð hvernig börnin borða og sofa.

Gildi skólans og hugmyndafræðilegar áherslur

Leikskólinn Askja starfar eftir Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011 svo og Hjallastefnunni, íslensku uppeldisstefnu sem Margrét Pála Ólafsdóttir er höfundur að. Skólinn er því hluti af tvönnu konar faglegu samhengi; annarsvegar deilir leikskólinn faglegri sýn með öllum leikskólum Íslands sem starfa eftir Aðalnámskrá og hinsvegar deilir leikskólinn sýn með öðrum Hjallastefnuskólum bæði á leik- og grunnskólastigi. Þetta skapar Öskju því nokkra sérstöðu hvað varðar námskrá þar sem fræðilegur grunnur allra Hjallastefnuskólanna er sá sami og ákveðinn grunnur skólanámskrárinnar er því sameiginlegur öllum leikskólum Hjallastefnunnar enda starfa þeir allir að sömu markmiðum um jafnrétti í skólastarfi. Leiðir hvers skóla að markmiðunum eru að mörgu leyti áþekkar en menning hvers skóla setur sinn svip á þær enda er í höndum starfsmannahópsins á hverjum stað að útfæra þann hluta skólanámskrár.

Leikskólinn Askja tekur mið af skólastefnu Reykjavíkurborgar og hefur gildi hennar í heiðri. Samkvæmt skólastefnunni skal barnið ávallt vera í fyrirrúmi í skólum borgarinnar. Þar segir að börnum í borginni eigi að líða vel, sýna stöðugar framfarir og að öðlast uppeldi og menntun fyrir líf og starf. Þetta hentar Öskju sérlega vel þar sem skólastefna borgarinnar styður við sérstöðu leikskólans.

Meginreglur Hjallastefnunnar fela í sér þau gildi sem við höfum að leiðarljósi í Öskju. Farið verður nánar í meginreglurnar í öðrum kafla en þar sem þær gegna aðalhlutverki í því að lýsa þeim gildum sem unnið er eftir í Öskju verður að minnast á þær hér. Meginreglurnar sex eru reglulega til umræðu á starfsmannafundum og ítrekaðar af stjórnendum yfir skólaárið í ýmsum samskiptum í kennarahópnum, í samtölum eða í gegnum netsamskipti af einhverju tagi.

Fyrsta meginreglan snýst um að börn og foreldrar er alltaf í innsta kjarna. Lögð er mikil áhersla á að foreldrum og börnum sé mætt af jákvæðni og hlýju á

hverjum degi. Fastur hópstjóri er heilt skólaár með sama hópinn og þannig er unnt að tryggja að hvert barn eigi sér öruggan málsvara og þannig tryggjum við að öll börn fái þá einstaklingsathygli sem það þarf til að líða vel í leikskólanum. Hópstjórnarnir fylgjast nákvæmlega með stöðu og framgangi barnanna í hópnum og skrá athugasemdir sínar á gátlista tvisvar sinnum á skólaárinu. Gátlistinn er svo notaður til að kynna fyrir foreldrum í foreldraviðtölum.

Í annarri meginreglu er fjallað um starfsfólk. Þar segir að allt starfsfólk leikskólans geri sér far um jákvæða og hlýlega orðanotkun hvort sem er í samskiptum við börnin, sín á milli eða við upplýsingagiöf til foreldra. Starfsfólkið æfir þá hugsun að allir beri ábyrgð á lífi sínu og hafi val um alla þætti, geti breytt hverju sem þeir vilja ef þeir velja að gera svo. Þannig velji allir hugsun sína, viðhorf, líðan og framkomu á hverju augnabliki og við erum einfaldlega það sem við veljum og æfum. Við stefnum ávallt á ábyrga og lausnamiðaða umræðu og það er ekki í boði að ræða af neikvæðni um börn, fjölskyldur þeirra eða samstarfsmenn. Allt starfsfólk gerir sér far um að greina milli einkalífs og starfsvettvangs og þannig skilja eftir heima það sem ekki á heima í vinnunni. Söngur, gleði og hlátur er í fyrirrúmi og gleðivekjandi starf einkennir starfið í Öskju.

Priðja meginreglan fjallar um umhverfið en innan skólans leggjum við okkur fram við að umhverfið sé einfalt og gagnsæi sé ráðandi. Við tölum um að „kjarna“ umhverfið en þá er átt við að ganga snyrtilega frá og hafa röð og reglu. Hver staður á sinn stað og því er afar auðvelt að hafa umhverfið snyrtilegt og það auðveldar börnum og starfsfólki að ganga að hlutunum vísam. Umhverfið er einfalt og þaulhugsað á þann hátt að börnin viti til hvers er ætlast af þeim. Til dæmis er límband á gólfi til þess að börnin viti hvar það getur sest í fataherbergi þegar það hefur klætt sig (kallast biðpláss) en það auðveldar mjög allt starf að umhverfið sé skýrt og einfalt. Eins eru allar eigur hvers kjarna merktar með límbandi í viðeigandi lit til að öllu sé viðhaldið af umhyggju og virðingu. Ekkert auka áreiti er á veggjum leikskólans og því eru veggir auðir nema þar sem ákveðið hefur verið að gefa rými fyrir mikilvæga og tilgangsríka þætti. Eins ber að nefna að bæði börn og starfsfólk klæðist skólafötum til þess að styrkja liðsheildina. Tímasetningar eru einfaldar og auðlærðar og allir dagar eru í meginráttum eins. Starfsfólkið á sín hlutverk í deginum og halda sömu hlutverkum yfir langan tíma í senn þannig að börn og starfsfólk læri að treysta umhverfi sínu og dagskipulagið renni sem smurðast. Með þessu fyrirkomulagi verður starfsfólkið mjög flínkt í því sem það sinnir og það skapar festu og öryggi að t.d. börnin viti að sami kennarinn er alltaf með fyrstu samverustund dagsins og að annar kennari sjái alltaf um valfund.

Meginregla fjögur fjallar um efnivið leikskólans en hann er opinn og einfaldur og styður við sköpun og ímyndun barnsins. Leikefnið vinnur gegn samkeppni þar sem það eru engir spennandi hlutir til að takast á um og eins hvetur leikefnið til samskipta og samleiks og hentar því vel í barnahópnum. Þessi einfaldi efniviður ásamt áherslunni á hófsemi og nægjusemi gerir miklar kröfur um umgengni og viðhald, bæði barna og kennara.

Meginregla fimm er um náttúruna en gert er ráð fyrir útinámi og útikennslu allra kjarna. Við tryggjum að aldrei séu margir á útisvæði skólans hverju sinni með því

að takmarka þann fjölda barna sem getur valið sér útisvæði í senn. Í nágrenni Öskju er Öskjuhlíðin og er hún mikið notuð í hópatímum fyrir alls kyns útinám og hreyfingu.

Í meginreglu sex er fjallað um samfélag en til þess að börnin geti orðið þáttakendur í lýðræðisþjóðfélagi er mikilvægt að þau upplifi jafnvægi milli öryggis, festu og frelsis innan skólasamfélagsins. Hegðunarkennsla skólans byggir á þeirri kenningu að agi sé að fylgja reglum sem eru þekktar, skýrar og auðskiljanlegar. Allt umhverfið er mjög skýrt í Öskju, hver staður og húsgagn á sinn stað, merki eru á gólfum til þess að einfalda umgengni og umhverfi barnanna. Kennarar styrkja jákvæða hegðun og framkomu barna á afgerandi hátt með hrósi og með að beina athygli að öllu sem tekst vel og gengur vel. Börnin fá að æfa viljann sinn daglega á val tímum, þegar þau velja sér viðfangsefni, koma vali sínu á framfæri og æfast í að taka mótlæti ef þau komast ekki að í þetta skiptið og þurfa að velja annan kost.

Hjallastefnan í hnotskurn

Leikskólinn Askja starfar samkvæmt Hjallastefnunni, íslenskri uppeldisstefnu sem byggir á kenningum Margrétar Pálu Ólafsdóttur. Hjallastefnan kom fyrst fram í núverandi mynd í leikskólanum Hjalla í Hafnarfirði. Námskrá Hjallastefnunnar felst í bæði meginreglum og kynjanámskrá svo og skráðum verkferlum í skólastarfinu. Margrét Pála Ólafsdóttir lýsir Hjallastefnunni í Handbók starfsfólks í leikskólum Hjallastefnunnar (Útg. Hjallastefnan 2012) og í bókinni Æfingin skapar meistarann (Endur útg. Bókafélagið 2012).

Í Hjallastefnuskólum er kynjaskipting notuð til að tryggja jafnræði stúlkna og drengja og gefa báðum kynjum uppbot á þeim sviðum sem ekki tilheyra hefðbundnum kynhlutverkum. Hjallastefnan er ekki eyland heldur tengd hugmyndum um frjálst uppeldi á borð við þær sem Alexander S. Neill lagði fram. Hann talaði um að tilgangur náms sé að vera hamingjusamur/söm og hafa áhuga á lífinu. Hjallastefnan á raunhæfar og ígrundaðar lausnir í því samhengi, börn þurfa persónulegt frelsi og rétturinn til að velja er mjög mikilvægur. Í Hjallastefnuskólum spilar val stórt hlutverk. Börnin fara á hverjum degi á valfund og þar er lýðræðislegur vettvangur til þess að velja sér viðfangsefni eftir sínum áhuga. Eins má segja að þátttaka barnanna í skipulagningu hópatíma og áhrif þeirra á matseðlagerð gefi hverju barni skynjun um áhrifavald um aðstæður sínar. Að auki eru hugmyndir verkhyggjunnar lagðar til grundvallar en benda má á áherslur raunveruleikatengdra verkefna í skólastarfinu. Í hópatímum eru verk eins og uppvas, þrif á borðum, og það að brjóta saman þvott mikilvæg verkefni til þess að börnin læri að vera þáttakendur og gerendur en ekki óvirkir þiggjendur og neytendur. Víða má sjá enduróm af kenningum Charles Peirce, William James og John Dewey í Hjallastefnustarfi en þeir félagar voru frumkvöðlar verkhyggjunnar sem segir að þekkingarleit verði að byggja á reynslu eða skynjun þannig að til að öðlast þekkingu verði börn að taka virkan

Þátt í ferli frekar en að taka við upplýsingum frá öðrum. Þetta sést mjög vel í öllu starfi Hjallastefnunnar þar sem efniviðurinn er opinn og því engar fyrirfram gefnar lausnir, heldur er litið á barnið sem rannsakanda sem upplifir og skapar á sinn hátt og öðlast þannig þekkingu og reynslu. Eins er litið til skólaaðferða Carolyn Pratt sem áleit að skólinn ætti að aðlaga sig að þörfum barnsins en ekki að barnið ætti að aðlaga sig að þörfum skólans. Hún gerði sér ljóst að nám átti sér ekki eingöngu stað með því að framkvæma heldur þyrfti að koma til hugsun og skipulagning á framkvæmdinni. Í kjölfarið hannaði hún einingakubbana sem eru í ákveðnum stærðfræðilegum hlutföllum sem miðast við grunnkubbinn. Í Hjallastefnuskólum eru einingakubbarnir fastur efniviður sem er alltaf í boði í vali. Í Öskju fer hver hópstjóri að minnsta kosti einu sinni í viku í kubbastund með einingakubbunum en vinna með þeim kemur inn á alla námsþætti skólans. Rudolf Steiner vildi koma í veg fyrir að börn yrðu efnishyggju að bráð og notaði því náttúrulegan efnivið í sínum skólum ásamt því að hvetja börnin til rannsóknar og eigin þekkingarleitar. Hugmyndir hans endurspeglast í Hjallastefnuskólum á þann hátt að við erum ekki með hefðbundin leikföng heldur er fastaefni okkar einingakubbar, sull, leir, myndsköpun og leikur í leikstofu (með púða og dýnur). Á útisvæði eru ekki hefðbundin leiktæki eins og rólur og vegasalt heldur viljum við að börnin njóti sín sem best í náttúrulegu umhverfi og fá að spreyta sig í því að klifra upp hóla, leika sér innan um tré og annan gróður, klifra á steinum og moka í sandi og mold. Eins vildi Steiner hlúa að andlegri hlið barnanna en það gerum við með því að hafa fasta hópa sem börnin eru í og þar fá þau einstaklingsathygli frá hópstjóranum. Hópstjórinn heldur utan um sinn barnahóp og vinnur eftir kynjanámsskrá Hjallastefnunnar þar sem félags- og einstaklingþættir eru teknir fyrir í lotum yfir skólaárið. Loturnar eru: agalota, sjálfstæðilota, samskiptalota, jákvæðnilota, vináttulota og áræðnilota. Ofantaldir þættir samræmast einnig hugmyndafræði Maríu Montessori þar sem lögð er áhersla á lýðræðislega kennsluhætti og að þau öðlist tilfinningu fyrir að tilheyra hópi og öðlist færni í samkennd. Hugmyndir Lev Vygotsky eru einnig grunnur gagnvart hópstjórastarfinu en hann lagði mikla áherslu á að sá fullorðni eða hver annar sem væri barninu hæfari gæti haft mikil áhrif á það hvernig barnið þroskast og læri og að til þess að efla þroska barnsins ætti alltaf að setja markið hærra en barnið ræður við eitt og óstutt því þannig mundi barnið læra mest.

Hjallastefnan hefur verið rannsökuð í nokkrum rannsóknum og hafa þær bent til þess að stefnan hafi jákvæð áhrif á margan hátt. Má þar nefna meistaraprófsrannsókn Margrétar Pálu Ólafsdóttur árið 2000 sem benti til þess að börn sem höfðu dvalist á Hjallastefnuleikskóla, væru öruggari og ófeyrnari í samskiptum við hitt kynið heldur en börn úr samanburðarhópi. Viðamikil rannsókn dr. Valdísar Jónsdóttur á námsumhverfi barna sýndi að hávaði var mælanlega minni í Hjallastefnuleikskólum en öðrum leikskólum. Nánari rannsóknarupplýsingar er að finna á hjallavefnum á slóðinni: www.hjalli.is

Kynjanámskrá Hjallastefnunnar

Kynjanámskráin er birtingarmynd á hugsjónum Hjallastefnunnar um jafnrétti stúlkna og drengja. Í hinu kynjaskipta skólastarfi er markmiðið að gera báðum kynjum ávallt jafnhátt undir höfði og mæta ólíkum þörfum stúlkna og drengja. Jafnframt er markmiðið að gefa þeim kost á að starfa og leika á eigin forsendum þar sem menning beggja kynja er virt og viðurkennd.

Kynjaskiptingin felst í þremur meginþáttum. Í fyrsta lagi er kynjaskilningur Hjallastefnunnar byggður á því innbyggða kynjamisrétti sem hamlar réttlæti og lýðræði í samfélagi okkar. Í öðru lagi er kynjanámskrá Hjallastefnunnar leið til að efla og auka möguleika og rétt bæði stúlkna og drengja í daglegu skólastarfi. Í þriðja lagi er kynjafræðsla þar sem kennarar vinna á vitsmunalegum grunni að því að hamla gegn staðalmyndum kynjanna og skapa nýjan skilning hjá báðum kynjum. Hjallastefnan notar kynjaskiptingu sem vinnutæki án þess að það feli í sér að kynjatvíhyggjan sé viðurkennd sem eina leiðin til að skilgreina kyn. Frekar er brugðist við þeim kyngervishugmyndum sem mótast hjá meginþorra barna við upphaf leikskólagöngu.

Lotur

Samkvæmt kynjaskilningi Hjallastefnunnar er gengið út frá að kynin öðlist takmarkaða færni og æfi of fáa eiginleika vegna heftandi kynhlutverka og kynjamótunar sem samfélagið ákvarðar á grundvelli kynferðis. Hjallastefnan mætir þessu með því að þjálfa bæði kyn í öllum mennskum eiginleikum og eru loturnar kennslutækið til þess. Hver lota stendur í fjórar vikur í senn og eru fyrstu þrjár loturnar á haustönn (sjá skóladagatal leikskólans) og seinni þrjár á vorönn. Á milli lota eru svonefndar opnar vikur þar sem viðfangsefni eru alfarið óbundin. Allir þættir kynjanámskrár eru þó ávallt í forgrunni í öllu skólastarfinu. Loturnar lúta til skiptis að félagslegri þjálfun og einstaklingsþjálfun. Fyrsta lota skólaársins er félagsleg, síðan kemur einstaklingslota og þannig koll af kolli fram á vor.

Yfirheiti hverrar lotu er almennt hugtak; lýsandi fyrir viðkomandi svið en heitinu fylgja síðan fjögur hugtök eða orð sem útskýra hvað þarf að æfa til að ná þeim árangri sem yfirheitið lýsir. Orðin fjögur eru svonefndir lotulyklar og er eitt orð einkennandi fyrir hverja viku lotunnar. Hverri lotu lýkur með uppskeruviku.

Fyrsta lota – Agi: virðing, hegðun, kurteisi, framkoma.

R-reglurnar eru í hávegum hafðar í Hjallastefnustarfi; röð, regla og rúttína í fyrirrúmi á öllum sviðum. Kjarnað umhverfi alls staðar, allir hlutir merktir, umferðarreglur merktar og sýnilegt og áþreifanlegt hvernig allt á að vera. Þaulhugsuð dagskrá og einfaldleiki í öllu skipulagi er jafnmikilvægt og umhverfis kjörnun. Í kjarnastarfinu er síðan áherslan á skarpa nemendastjórnun með nákvæmri eftirfylgd og hegðunarreglum sem börnin taka þátt í að móta, kynna og endurskoða. Fyrstu lotunni lýkur með Framkomuviku.

Önnur lota – Sjálfstæði: sjálfstyrking, sjálfstraust, öryggi, tjáning.

Einstaklingsathygli og hvatning er kjarni þessarar lotu. Kennarar leggja sig fram við að nálgast hvern og einn nemanda og sannfæra bæði nemandann og fjölskylduna um óendanlegan vilja skólans til að hafa þennan einstakling í fyrsta sæti! Annarri lotu lýkur með Tjáningarviku.

Priðja lota – Samskipti: umburðarlyndi, hjálpsemi, víðsýni, samstaða.

Þessi lota er í raun eineltisáætlun Hjallastefnunnar því hér er fjallað um samskipti í sinni víðustu mynd, nemendum kennt að virða landamæri annarra og standa saman um jákvæða framkomu og jákvæða hegðun, enda má segja að þessi lota snúist um félagslega jákvæðni. Þriðju lotu lýkur með Samstöðuviku.

Fjórdða lota – Jákvæðni: ákveðni, hreinskiptni, bjartsýni, gleði.

Vitaskuld er jákvæðni alltaf í fyrirrúmi alla daga skólaársins en í upphafi vorannar er tækifæri til að formgera jákvæðniæfingarnar. Samhliða þjálfuninni í að skilja hvað jákvæð afstaða til lífsins þýðir, ber að vinna verkefni sem þjálfar börnin í að setja mörk fyrir sjálf sig, landamæri sem þau geta af ákveðni og elskulegheitum tjáð sig um. Fjórdðu lotunni lýkur með Gleðiviku.

Fimmta lota – Vinátta: félagsskapur, umhyggja, nálægð, kærleikur.

Vináttulotan er beint framhald af bæði samskipta- og jákvæðnilotunni og í reynd hástig þeirrar félagslegu jákvæðni sem þjálfuð hefur verið. Þar styrkjum við og eflum vináttu á allar lundir og vinaleikir s.s. leynivinaleikir barna- og fullorðinna eru skemmtilegt tækifæri. Einnig er mikilvægt að vinna með skilgreiningar á vináttunni, álit barnanna á vináttunni og hvað það þýðir að vera vinur eða vinkona. Fimmtu lotu lýkur með Kærleiksviku.

Sjötta lota – Áræðni: kjarkur, kraftur, virkni, frumkvæði.

Þessari síðustu lotu kynjanámskrárinnar er ætlað að reka smiðshöggið á heildarstarf vetrarins hvað varðar persónuþroska, bæði í einstaklings- og félagslegu tilliti og skilning barnanna á fjölþættum eiginleikum og mannlegri hæfni. Frumkvæði í sinni víðustu mynd er styrkt og fjallað vitsmunalega og verklega um möguleika nemenda til að hafa áhrif á umhverfi sitt með nýjum hugmyndum og nýjum lausnum, lýðræðislegum reglubreytingum og formlegum tillögugerðum til stofnana og aðila sem hafa áhrif á líf okkar. Sjöttu lotunni lýkur með Frumkvöðlaviku.

Meginreglur

Skólabragur og stofnanamenning leikskólans Öskju byggir á meginreglum Hjallastefnunnar. Þar er kveðið á um þau viðhorf til barna og fjölskyldna sem starfsmannahópurinn sameinast um að útfæra á hverju skólaári. Grundvöllurinn er hin barnhverfa hugmyndafræði þar sem bæði þarfir barna svo og réttur þeirra til að njóta bernsku sinnar er í fyrirrúmi. Í meginreglunum er einnig skýr áhersla

á hlutverk starfsfólks og þeim samskiptamáta sem setur jákvæðni og lausnamiðaðar aðgerðir í fyrsta sæti og þar er einnig starfsmanna- og jafnréttisstefna leikskólans. Einnig kveða meginreglurnar á um umhverfi og efnivið skólans svo og viðhorf til umhverfis og náttúru.

Meginreglurnar eru í skýrri forgangs röð þar sem fyrstu reglurnar hafa skýran forgang og hver regla byggir á þeirri sem á undan kemur. Jafnframt er fyrsta reglan innsti kjarni starfsins og koll af kolli umlykur hver regla þá næstu á undan.

Fyrsta meginregla; börn og foreldrar

Hjallastefnunni er ætlað að mæta hverju barni eins og það er og virða og viðurkenna ólíkar þarfir aldurshópa, kynja og einstaklinga óháð uppruna og menningu. Skólanum ber einnig að virða valfrelsi og ólíkan áhuga barna og hlúa á víðfeðman hátt að velgengni allra.

Önnur meginregla; starfsfólk

Hjallastefnunni er ætlað að stuðla að því að jákvæðni, gleði og kærleikur séu ráðandi öfl í samskiptum starfsfólks svo og í öllum samskiptum við börn og foreldra og aðra sem koma að málum skólans.

Þriðja meginregla; umhverfi

Hjallastefnunni er ætlað að skapa samfélag innan hvers skóla þar sem jafnvægi, einfaldleiki og gagnsæi er ráðandi í dagskrá, umhverfi og búnaði og reglur eru sýnilegar og áþreifanlegar. Þannig gefst börnum skiljanlegt og viðuráðanlegt umhverfi miðað við aldur þeirra, þroska og getu.

Fjórdá meginregla; efniviður

Hjallastefnunni er ætlað að bjóða upp á leikefnivið og einföld námsgögn þar sem sköpun og ímyndun er í fyrirrúmi í fjölbreyttri reynslu hvers barns. Þannig skapar sjálfbjarga fólk eigið nám og leikheim með eigin lausnum og raunveruleikatengd verkefni eru í fyrirrúmi.

Fimmta meginregla; náttúra

Hjallastefnunni er ætlað að kenna börnum að skynja og njóta náttúrulegs umhverfis og virða náttúruna með nýtni, nægjusemi og hófsemi svo og með umhirðu og endurvinnslu.

Sjötta meginregla; samfélag

Hjallastefnunni er ætlað að þjálfa aga og hegðun á jákvæðan og hlýlegan en um leið ákveðinn og hreinskiptinn hátt. Með nákvæmni og festu verður taminn vilji leiðin til öryggis og frelsis fyrir alla í rósemd og friði innan skólasamfélagsins og síðar til ábyrgrar þátttöku í lýðræðisþjóðfélagi.

Grunnþættir menntunar

Í Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011 eru grunnþættir menntunar skilgreindir. „Grunnþættirnir snúast um læsi á samfélag, menningu, umhverfi og náttúru þannig að börn og ungmenni læri að byggja sig upp andlega og líkamlega, að hjarga sér í samfélaginu og vinna með öðrum. Grunnþættirnir snúast einnig um framtíðarsýn og getu og vilja til að hafa áhrif og taka virkan þátt í að viðhalda samfélagi sínu, breyta því og þróa það.“ Grunnþættirnir eru eftirfarandi: Læsi, sjálfbærni, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti, heilbrigði og velferð, sköpun.

Læsi

„Læsi snýst um samkomulag manna um málnotkun og merkingu orða í málsamfélagi og er því félagslegt í eðli sínu. Það er háð hefð og er því ekki færni sem einstaklingar geta öðlast og beitt óháð stað og stund, menningu og gildum. Læsi krefst skriffæra, efnis til að skrifa á og miðils, t.d. bókar, til að koma ritsmíðinni á framfæri og snýst því að hluta til um tæknimiðla og verkunnáttu“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Í Öskju fer fram málörvun í gegnum alla þætti starfsins. Við leggjum mikið upp úr því að tala saman og notum virka hlustun. Bækur eru lesnar og hlustað á hljóðbækur. Við leggjum okkur fram við að lesa mikið „með“ börnunum en ekki bara „fyrir“ þau því þannig fá þau að vera virkir þáttakendur og fá þá að snerta, spyrja og tala. Þá hafa börn á eldri kjörnum gert bækur og skapað sínar eigin sögur. Við æfum okkur sem kennarar í framsögu með því að segja sögur frá eigin brjósti. Málörvun er mikil, framsaga, rím, taktur, sögur og ævintýri eru mikilvægur þáttur í okkar starfi. Kennarar ræða mikið við börnin í Öskju auk þess sem þau fá tækifæri til að hlusta á, lesa og segja sögur. Við spyrjum börnin opinna spurninga. Markvisst er unnið að því að æfa börnin í að tjá sig, semja sögur og leikrit, spila á spil og segja frá atburðum úr sínu lífi á sinn eigin hátt. Við notum tákni með tali. Sjónrænt dagskipulag er á veggjum leikskólans þar sem daglegar athafnir eru útskýrðar fyrir þeim einstaklingum sem þurfa á því að halda. Þessi vinna er höfð í heiðri í öllu starfi með börnum.

Sjálfbærni

„Menntun til sjálfbærni miðar að því að gera fólki kleift að takast á við viðfangsefni sem lúta að samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í þróun samfélags“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Sjálfbærni í Öskju birtist meðal annars í því að efniviður barna er í hæð barna, húsbúnaður og aðbúnaður er sniðinn eftir þörfum barna til þess að börnin geti verið hvað sjálfstæðust í athöfnum. Einnig æfum við sérstaklega sjálfstæði í vinnubrögðum og hugsun eftir aldri og þroska barna. Þetta á bæði við um daglegar athafnir sem og félagsleg samskipti.

Kennarar á Öskju aðstoða börnin og gefa þeim tíma í að spreyta sig sjálf, háð aldri og getu. Börn eru oft spurð „hvað gerir þú næst?“ í stað þess að fullorðni aðilinn ákveði næsta skref fyrir þau. Til þess að þetta geti gengið þarf góðan tíma

til dæmis í fataklefanum og fá börn í einu. Elstu börnin skammta sér sjálf á matartímum með aðstoð kennara og við frágang er einnig sameiginleg ábyrgð kennara og barna. Við erum með val tvisvar á dag, þá ráða börnin hvað þau fást við og hvort þau vilji fara út.

Börnin skiptast á að vera leiðtogar og hjálpa til að undirbúa matartímana. Stuðlum að því að börnin skammti sér lítið í einu á matardiskana og fái sér frekar aftur til að koma í veg fyrir að miklum mat sé hent. Við flokkum allt rusl í Öskju og erum dugleg að nýta verðlausan efnivið í föndur og leik. Á þann hátt höfum við tamið okkur almenna nýtni í stað þess að vera alltaf að kaupa nýtt. Við erum mjög meðvituð um umhverfið okkar og förum reglulega og týnum rusl í og við nágrenni skólans.

Lýðræði og mannréttindi

„Forsenda lýðræðis er samábyrgð, meðvitund og virkni borgaranna sem gerir þá færa um að taka þátt í að móta samfélag sitt og hafa áhrif nær og fjær. Virðing fyrir manngildi og heilbrigði barna og ungmenna felur bæði í sér virðingu fyrir mannréttindum þeirra og viðurkenningu á hæfileikum þeirra og þroskamöguleikum“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Lýðræðisþjálfun fer fram með markvissum hætti á Öskju. Börnin koma með hugmyndir um hvað þau vilja gera í hópatímum, í samverustundum koma þau með beiðnir um óskalög og þau fá að hafa áhrif á gerð matseðils skólans svo eitthvað sé nefnt. Við erum reglulega með foreldrafundi og búum svo vel að vera með virkt foreldrafélag sem vinnur með skólanum og gott foreldraráð sem veitir okkur stuðning.

Jafnrétti

„Markmið jafnréttismenntunar er að skapa tækifæri fyrir alla til að þroskast á eigin forsendum, rækta hæfileika sína og lifa ábyrgu lífi í frjálsum samfélagi í anda skilnings, friðar, umburðarlyndis, víðsýnis og jafnréttis. Í skólastarfi skulu allir taka virkan þátt í að skapa samfélag jafnréttis og réttlætis“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Stefnan okkar stuðlar að jafnrétti og er ákveðin jafnréttisáætlun en eftir sem áður hefur einnig verið unnin jafnréttisáætlun fyrir leikskólann Öskju sem finna má á vef skólans. Hjallastefnan er í eðli sínu jafnréttistefna og var upphaflega sett upp af fræknum kennurum til að koma til móts við fyrirframgefnar hugmyndir samfélagsins um hlutverk barna og einstaklinga út frá kyni viðkomandi. Ekki er tekin afstaða gagnvart því hvort þessi ólíkindi kynjanna séu meðfædd eða lærð en birtingamyndir þeirra eru í öllu falli misjafnar og það er vert að skoða og vinna með. Við byrjum því á að fjalla um jafnrétti út frá kyni en síðan endurspeglast öll jafnréttisnálgun Hjallastefnunnar í starfi út frá einstaklingi óháð kyni því það er markmiðið með uppbótarvinnunni og kynjanámskrá Hjallastefnunnar. Jafnrétti birtist meðal annars í lotuskriptu kynjanámskrárstarfi Hjallastefnunnar sem farið er ítarlega í hér fyrir ofan og daglegum valfundum þar sem börnin velja það sem þau vilja. Í daglegum hópatímum er farið í uppbótarvinnu á hörguleinkennum kynjameningarinnar þar sem stúlkur æfa

sig í kjarkinum sínum og þeim eiginleikum sem jafnan eru tengdir við karllæga menningu og drengir æfa sig í mýkt og félagsfærni og í þeim eiginleikum sem jafnan eru tengdir við kvenlæga menningu. Réttur barna er virtur til skoðana og börnin fá tækifæri til að æfa sig í að láta í sér heyra og koma skoðunum sínum á framfæri. Þau fá öll sömu tækifæri og við þjálfum þau til dæmis í vali en þar skiptast þau á að vera fyrst að velja og er valið skráð þannig að jafnræðis sé ávallt gætt. Leikefniviður er ekki með kynbundin hlutverk eða fyrirframákveðin leikform og einnig er ávallt jafnt hlutfall af púðum, kubbum, áhöldum í leir, sulldóti eða hverjum þeim efnivið sem börnin nota.

Heilbrigði og velferð

„Allt skólastarf þarf að efla heilbrigði og stuðla markvisst að velferð og vellíðan enda verja börn og ungmenni stórum hluta dagsins í skóla“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011).

Leikskólinn býður upp á hollan mat samkvæmt mannelisstöðlum. Leikskólinn leggur mikið upp úr hreyfingu, bæði úti og inni og þar á meðal má nefna kraftgöngur, gönguferðir og leikfimi í sal þar sem öll börn fara í hreyfistundir með kennara sínum. Allir fá einhverja útiveru á hverjum degi, ýmist í vali eða hópatíma. Við vinnum markvisst með andlegt heilbrigði og kennarar temja sér gleði og jákvæðni sem hefur mikil áhrif á börnin, því glaðir kennarar hafa glöð börn. Geðheilbrigði teljum við mjög mikilvægt og ræktum það vel á Öskju. Árið 2018 innleiddi Hjallastefnan vinnustyttingu í öllum skólum sínum sem felur í sér að vinnudagurinn var stytur um klukkustund eða að vinnuvikan er fimm klukkustundum styttri. Eitt af markmiðum vinnustyttingarinnar var að minnka veikindi og skrepp og þannig létt á álagi bæði fyrir skólann sem heild en einnig fyrir einstaklinginn. Megin áhersla vinnustyttingarinnar starfsfólk er að það fái aukin tíma til að sinna sjálfu sér og sínum hugðarefnum og þannig vinna fyrirbyggjandi starf gegn streitu og hvetja til almennrar sjálfsuppsyggingar.

Sköpun

„Í sköpun felst að móta viðfangsefni og miðla þeim, búa til, gera eitthvað nýtt eða öðruvísi en viðkomandi kann eða hefur gert áður. Sköpun er að uppgötva, njóta, örva forvitni og áhuga, virkja ímyndunarafli og leika sér með möguleika“ (Aðalnámskrá leikskóla, 2011). Markmið Hjallastefnunnar er að efla skapandi hugsun barnanna og til þess notum við opinn efnivið. Opinn efniviður er allt efni og dót sem býður upp á margar lausnir í stað einnar fyrirfram gefinnar. Því erum við í Öskju með góða umgjörð og efnivið í skapandi leik og starfi með börnin okkar. Börnin fara í hreyfistundir og tónlist í hópatímum, þar sem mikil sköpun á sér stað. Kennarar segja sögur og hvetjum við börnin til að gera það sama. Við erum með söngfundi á föstudögum, þá komum við öll saman í salnum og syngjum dátt. Kennarar bregða oft á leik á söngfundum og leika leikrit fyrir börnin. Er gaman að fylgjast með því að börnin, mörg hver, nota sprell

kennaranna í sköpun í sínum leik fyrir utan hvað þau hafa gaman af því að sjá kennarana sína bregða á leik. Börnin æfa atriði í hópunum sínum og fá svo að leika fyrir alla á söngfundi. Útisvæðið okkar er einnig hannað til þess að ýta undir skapandi leik, þannig eru engin leiktæki eins og rólur eða vegasölt heldur eru útisvæðin okkar rík af náttúrulegum efnivið með rannsóknarmöguleikum í drullumalli, klifri í trjám eða grjóti.

Samþætt og skapandi leikskólastarf

Markmið Aðalnámskrár leikskóla eru samþætt við leikskólastarfið og gefst starfsfólki og börnum tækifæri til þess að vinna með námssvið Aðalnámskrár ýmist í frjálsum leik barnanna í val tímum eða með markvissum og skipulögðum hætti í hópatímum.

Læsi og samskipti

Í leikskólanum Öskju er unnið með læsi á víðfeðman og fjölbreyttan hátt. Mikil áhersla er lögð á tjáningu í daglegu starfi og börnunum markvisst kennt að orða vilja sinn á jákvæðan og opinn hátt. Í Aðalnámskrá leikskóla segir „*Læsi í víðum skilningi þess orðs er mikilvægur þáttur samskipta. Læsi í leikskóla felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt og tjá upplifun sína, tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt*“ (2011).

Í skólanum er lögð mikil áhersla á söng þar sem langir og stundum flóknir textar eru sungnir, einnig æfa tilfinningu fyrir málnotkun og hrynjanda tungumálsins. Þulur eru þuldar og vísur kveðnar líkt og annars staðar í leikskólastarfi. Í Hjallastefnunni er síðan lögð rík áhersla á málskilning og merkingu og sérkennileg málnotkun er hluti af skólamenningunni. Þannig eru gömul íslensk orð oft notuð í stað algengari orða, til þess að gefa daglegri notkun tungumálsins aukna dýpt, auðga orðaforða barnanna og brjóta upp staðlaðar hugmyndir og gildishlaðnar klisjur.

Tungumálið er völdugt samskiptatæki sem getur myndað stórkostleg samskipti fólks í milli en getur líka verið hárbeitt vopn. Í Hjallastefnustarfi er leitast við að kenna börnum muninn þarna á milli. Markvisst er unnið að því að kenna þeim þá ábyrgð sem felst í orðum og þeim kennd hugtök til þess að skilgreina erfið samskipti. Jafnréttisáhersla kemur einnig fram í málnotkuninni en í vali orðalags er reynt að gæta jafnréttis og er börnum hrósað og þau hvött til dáða með kynhlutlausum orðum á borð við „frábær“ eins og kostur er.

Mikil áhersla er lögð á að börnin fái tækifæri til að tjá tilfinningar sínar og eru kennarar ávallt til aðstoðar til að stýra umræðum ef ágreiningur milli barna kemur upp. Einnig eru reglulega haldnir „fréttatímar“ þar sem þess er gætt að öll

börn fái tækifæri til þess að segja frá viðburðum úr lífi sínu eða öðru sem þeim liggur á hjarta.

Lýðræðisfundir eru haldnir reglulega og þar fá börnin tækifæri til þess að æfa lýðræðislega virkni og réttlát félagsleg samskipti hvað varðar málefni sem hæfir aldri þeirra. Á lýðræðisfundi má til dæmis ákveða verkefni í hópatímum næstu viku eða hafa áhrif á matseðil skólans.

Í Hjallastefnuskólum eru bækur notaðar á markvissan hátt og virðing borin fyrir þeim. Vel er vandað til þegar bækur eru valdar og mikilvægt er að innihald þeirra falli vel að hugmyndafræði Hjallastefnunnar, einkum hvað varðar jafnréttishugsjónina. Auk hefðbundinna sagna- og ljóðabóka á leikskólinn nokkurt safn myndskreyttra fræðibóka. Í stað þess að lesa bækur eingöngu fyrir börn er lögð áhersla á að kennarar lesi bækur og læri sögurnar sem þeir svo endursegja börnunum. Börnin virkja hugmyndaflugið þegar þau ímynda sér þær aðstæður sem sagan greinir frá og þátttaka barnanna er meiri þar sem þau geta haft áhrif á söguþráðinn og þannig getur góð saga orðið samvinnuverkefni barna og kennara.

Einn grunnþáttur samskipta í nútímanum er vald á erlendum tungumálum. Strax frá tveggja ára aldri er lagður grunnur að framtíðartungumálafærni þar sem einföld kynning er á ensku eina viku í hverri kennslulotu allt skólaárið eða alls 6 vikur á ári. Máltökuhæfni barnanna er nýtt þar sem þau innhverfa orð og framburð í leikjum og söngvum. Fyrirkomulag enskukynningarinnar byggir á þróunarstarfi Elizabeth Nunberg og samvinnu hennar við starfsfólk Hjallastefnunnar frá ársbyrjun 2003. Enskukennarar eru með ensku sem fyrsta móðurmál til að tryggja rétta framburðarkennslu fyrir börn á næmiskeiði til máltöku en kennarar barnsins eru ávallt með í enskukennslunni til að fylgja innlögn enskukennarans eftir.

Tölvur og tæknilæsi

Eldri börnin í skólanum hafa aðgang að tölvum undir leiðsögn kennara þar sem byggð er upp færni í að leita sér upplýsinga á sem fjölbreytilegastan hátt og gera börn læs á tækni og upplýsingar. Haft er að leiðarljósi að hafa kennsluhætti sem tengjast daglegu lífi og að verkefni sem unnin eru séu raunveruleikatengd. Þar má nefna þátttöku barna í myndatökum, skoðun á heimasíðu skólans og gerð tölvupósts til foreldra.

„Í færni í notkun tölvubúnaðar hafa spjaldtölvur komið inn með nýja möguleika fyrir leikskólabörn þar sem samhæfing augna og handa hefur hingað til sett þeim skorður í tölvunotkun. Er stefnt að aukinni notkun spjaldtölva í leikskólastarfinu á næstu árum“

Í eldri skólanámskrá má finna kaflann sem er hér innan gæsalappa. Þegar spjaldtölvurnar komu fyrst þá var þetta velkomin viðbót inn í tækni og tölvulæsi barna en þar sem spjaldtölvu- og símanotkun barna hefur aukist svo mikið á síðustu misserum hefur það reynst óþarfi að bæta því við leikskólustarfið. Við höfum því ekki haldið þeirri stefnu áfram og erum frekar að nýta borðtölvur, mús, ljósritunarvél og myndavélar. Þó er gaman að nýta spjaldtölvur til upptöku og hægt að varpa af spjaldtölvum með skjávarpa á vegg í skólanum og þannig virkja gagnvirkni og gera tæknina að hópavinnu frekar en einstaklingsvinnu. Síðar kynnast börnin notkun lyklaborðs og að læra staðsetningu stafa og talna á lyklaborði samhliða færni í lestri og stærðfræði. Jafnhliða nota þau kennsluforrit sem hæfa s.s. teikniforrit. Þau læra að prenta skjál og læra á ýmis jaðartæki sem tengjast tölvum, s.s. prentara, skjá, skanna o.fl.

Heilbrigði og vellíðan

Í Aðalnámskrá leikskóla (2011) segir: „Í leikskóla eiga börn að læra um og tileinka sér heilbrigða lífshætti, hollt mataræði, hvíld, hreinlæti og hreyfingu“.

Allur matur skólans er eldaður á staðnum og út frá stöðlum Hjallastefnunnar um gæði matar. Þar má nefna skýr ákvæði um notkun aukaefna, takmörkun fitu og hlut trefja og grænmetis í fæðu barna og eru manneldissjónarmið

Lýðheilsustöðvar höfð að leiðarljósi. Gæðastaðlarnir eru viðurkenndir af næringarfræðingi Vinnuverndar og unnið í samvinnu við matreiðslumeistara í eldhúsum Hjallastefnuskólanna. Skýrar reglur gilda um þjónustu við börn með ofnæmi og fæðuóþol og eru Hjallastefnuskólar og Askja þar meðtalin mjög sveigjanleg í að koma til móts við þarfir foreldra og barna bæði hvað varðar ofnæmi/óþol og sérsóskir foreldra um mataræði eins og vegan mataræði til dæmis.

Hreyfing er grundvallaratriði í Hjallastefnustarfi og daglega er öllum börnum tryggð reglubundin hreyfing inni eða úti. Í stað skylduútvistar tryggja kennarar að hvert barn fái daglega útivist og næg tækifæri gefist til útvistar. Í hópatímum er mikið farið út enda viðmið að hver hópur fari út í hópatíma daglega og þá til þess að vinna eitthvað ákveðið verkefni með kennara sínum, fara í gönguferð, hlaupa eða fara í aðrar íþróttir. Á valtíma er útisvæði ávallt í boði og þá er um að ræða frjálsan leik.

Leikskólinn Askja er vel staðsettur í undurfagurri náttúru Öskjuhlíðar. Börn og kennarar fara í gönguferðir í nærumhverfi skólans, nýta sér ylströndina, Öskjuhlíðina sjálfa og síðan er stutt að bregða sér af bæ með strætisvagni hvert sem hugurinn leiðir okkur.

Á valtíma er einnig í boði leikur í leikstofu og kubbastofu þar sem gefast tækifæri til hreyfileikja í leikjum með dýnur, púða og teppi. Leikirnir á þessum svæðum gefa tækifæri til að byggja byggingar, setja upp þrautabrautir auk þess sem vinsælt er að útbúa leikfimitæki. Á öðrum svæðum á leiktíma er unnin

fínhreyfivinna en börnin eru hvött til þess að nota fjölbreyttar stellingar, krjúpa á stólum, standa, sitja, vinna á gólfinu o.s.frv.

Þar sem Hjallastefnuskólar nota opinn efnivið er lítið svo á að allt sem er inni á kjarnanum sé opinn efniviður og til fjölbreytilegra afnota. Þannig eru húsgögn einnig notuð sem leikefni og er algengt að byggja svokallaðar þrautabrautir úr borðum og stólum sem gefa kost á fjölbreytilegri hreyfingu og þjálfun. Dans er einnig mikið notaður í Hjallastefnustarfi; bæði sem tjáningarform en einnig sem holl og upplífandi hreyfing. Skólafötin okkar tryggja svo að börnin séu í þægilegum fötum sem hvetja til hreyfingar.

Handþvottur og almennt hreinlæti setur sinn svip á daglega lífið í leikskólanum þar sem börnin fá aðstoð við að hugsa vel um sjálf sig, fötin sín og umhverfi. Yngstu börnin leggja sig að loknum hádegisverði en þau eldri eiga saman rólegar stundir í hópatímunum, stundum í notalegu spjalli, í formi slökunar undir tónlist og stundum einfaldlega njóta þau þagnarinnar saman.

Sjálfbærni og vísindi

Í Aðalnámskrá leikskóla (2011) segir: *“Frá fyrstu stundu beita börn ýmsum aðferðum við að kanna og reyna að skilja umhverfi sitt. Þau horfa, hlusta, snerta, bragða, handleika, flokka, bera saman, rannsaka og draga ályktanir”*. Í öllu starfi skólans er gert ráð fyrir að börn njóti fjölbreyttrar upplifunar og lögð sérstök áhersla á að þau geti verið í tengslum við náttúruna á lifandi hátt. Hjallastefnan leggur áherslu á náttúrulegt útisvæði og í leikskólanum er náttúrulegum starfskostum gert eins hátt undir höfði og mögulegt er. Sandpyttir, moldargryfjur og vatn gefa kost á kraftmikilli útivinnu, grjót, klettar, mishæðir og opin svæði gefa kost á fjölbreyttri upplifun. Náttúran umhverfis leikskólann er einnig auðlind sem mikið er nýtt í starfinu og einnig er farið í lengri vettvangsferðir til þess að njóta náttúrunnar.

Skólinn er skóli á Grænni grein og hefur umhverfisvernd að markmiði í daglegu starfi skólans. Börnin taka þátt í umhverfisverndinni með ýmsum hætti eins og flokkun og endurvinnslu, með þátttöku í umræðum, með því að taka ábyrgð á eigum kjarnans og nota hugmyndaflugið til að nýta það sem til er á margvíslegan hátt. Þá fara börnin reglulega í hreinsunarferðir um umhverfið til að fjarlægja rusl til að fegra og viðhalda umhverfinu.

Sjálfbærni er lykilhugtak í starfi Hjallastefnuskólanna. Sjálf uppeldishugsjón skólans snýst að stóru leyti um þjálfu börn í sjálfbærni og minnka áherslu á neysluhyggju. Þannig læra börnin að leika sér með lítið í stað þess að „vanta“ sífellt eitthvað og þeim er tamin nægjusemi sem síðan elur af sér skapandi hugsun þar sem þau leita lausna og finna nýja möguleika í þeim efnivið sem til staðar er í stað þess að kaupa og bæta við nýju.

“Jafnframt ber að ýta undir vísindalega hugsun og aðstoða börn við að sjá tengsl, orsök og afleiðingu og styrkja skilning þeirra á hugmyndum og hugtökum.”

(Aðalnámskrá 2011). Skólinn okkar byggir þjálfun í vísindalegri hugsun inn í dagskrá sína og efnivið og þannig þjálfast börnin í notkun hugtaka og skilningi á lögmáli orsaka og afleiðinga í gegn um leik og daglegt starf. Ílát fyrir sull og vatnsleiki býður því upp á þjálfun í rúmmálsskynjun í leiknum sjálfum. Að auki er svo unnið með vísindaleg hugtök og verkefni í hópastarfi leikskólans. Einkum eru náttúruvísindi ofarlega á blaði og börnin rækta jurtir af fræjum, fylgjast með vexti þeirra og öðlast skynjun fyrir hringrás lífsins.

Sköpun og menning

Hugmyndafræðin að baki hinum einfalda efniviði sem börnin leika sér með dag hvern í leikskólanum er fyrst og fremst sú að hvetja til sköpunar, samvinnu og samleiks. Öll áhersla í skapandi starfi skólans er upplifunin við sköpunina, að njóta augnabliksins þegar hugmyndirnar verða til og að koma þeim frá sér. Minni áhersla er lögð á afraksturinn, verkið sjálft enda má treysta því að ánægja ríkir með þá vinnu sem unnin er af innlifun og gleði.

Í hverjum valtíma í Öskju sem fram fer tvisvar sinnum á dag, gefst börnunum kostur að velja sér, sullkrók, leikstofu, útisvæði, föndurkrók, kubbakrók og leirkrók. Á þessum svæðunum er ákveðinn grunnefniviður og áhöld í boði til að vinna að sköpun en fjölbreyttu ítarefni er bætt við til að auðga sköpun og upplifun barnanna. Í hópátímum er svo unnið mikið í sköpun og má segja að eina takmörkunin sé hversu langt hugarflug barna og kennara nær. Reglubundið eru sýningar á verkum barnanna og eins er ákveðnum verkefnum safnað í „útskriftarbækur“ sem sýna þroska og ferli í starfi þeirra allan leikskólann. Þessi mappa er síðan eign barnsins eftir útskrift úr leikskólanum.

Söngur er aðalsmerki tónlistariðkunnar í Hjallastefnuleikskólum og er sungið daglega og vel gætt að því að börnin hafi alltaf ný og skemmtileg sönglög til þess að glíma við. Lögð er áhersla á að börnin æfi sönglög með fjölbreyttum og vönduðum textum sem hafa bókmenntalegt eða menningarlegt gildi. Vikulegur söngfundur er helgaður tónlistariðkun þar sem stúlkur og drengir koma saman og syngja og dansa. Á þessum stundum æfa börnin framkomu og flytja skemmtiatriði í formi söngva, leikrita og dansatriða. Tónlist er notuð markvisst bæði til hlustunar, við dans og aðra tjáningu í leikjum. Lögð er áhersla á það í skólanum að kynna börnunum fjölbreytta tónlist, til dæmis djass, klassík, popp, rokk og þjóðlagatónlist. Börnunum gefast líka tækifæri til þess að prófa hljóðfæri og óhefðbundna hljóðgjafa auk þess sem margir hópar taka sig öðru hvoru til og búa til sín eigin hljóðfæri.

Í umfjöllun leikskólans um menningu og samfélag er kappkostað að brjóta upp staðalmyndir kynja og kynþátta og leggja áherslu á mikilvægi þess að hver einstaklingur fái að njóta sérkenna sinna innan þess samfélags sem hann lifir og hrærist í. Fjölskylduaðstæður barnanna sjálfra og kennaranna gefa kost á umfjöllun um marga þætti samfélagsfræða og menningar svo sem mismunandi búsetuhætti, ólík fjölskyldu- og sambúðarform, fjölskyldutengsl og atvinnulíf.

Styttri og lengri vettvangsferðir og heimsóknir á menningarstofnanir gefa kost á því að börnin kynnist nánasta umhverfi sínu og því sem það hefur upp á að bjóða.

Hefðir og hátíðahöld eru hluti af menningu hvers samfélags og í leikskólanum eru slíkir viðburðir í hávegum hafðir, upp að þeim mörkum þó að þeir skapi börnunum ekki streitu eða vanlíðan af öðru tagi. Mikið er lagt upp úr því að börnin hljóti jákvæða upplifun af undirbúningi hátíða og tyllidaga og jafnframt er reynt að hlífa þeim við streitu og neyslukapphlaupinu sem getur fylgt.

Vettvangsferðir víkka sjóndeildarhring barna, þau kynnast sínu nánasta umhverfi og fá aukna dýpt í skilning á sínu samfélagi, menningu og listum. Umhverfi skólans er kjörið til spennandi vettvangsferða í óspilltri náttúru. Slíkar ferðir efla alhliða þroska og auka andlega og líkamlega heilsu, vellíðan, styrk og þor. Leikskólinn byggir upp samvinnu við Barnaskólann í Reykjavík og eru reglulegar heimsóknir yfir skólaveturinn þar sem heimsóknir eru viðhafðar á milli skólastiga.

Fjölskyldan og leikskólinn

Í Öskju leggjum við mikla áherslu á samvinnu við foreldra og fjölskyldur hvers barns til að skapa traust milli heimilis og skóla. Ef skólinn nýtur ekki trausts foreldra, munu kennarar aldrei ná að skapa óskorðuð tengsl við barnið og þar af leiðandi fær barnið ekki það gæðastarf í skólanum sem það á skilið.

Í upphafi fá foreldrar bækling Hjallastefnunnar um meginreglur og kynjanámskrá Hjallastefnunnar og einnig upplýsingablöð skólans með nánari upplýsingum um daglegt starf. Náið samráð foreldra og skóla fer fram í daglegum samskiptum sem mikil áhersla er lögð á en að auki eru foreldraviðtöl í Öskju tvisvar á skólaárinu og þar sest hópstjóri niður með foreldrum og segir frá líðan og þroska barnsins í skólanum ásamt því að foreldrar fá tækifæri til að spyrja spurninga og ræða um barnið sitt.

Fjölskylduhressing er einnig tvisvar á skólaári, þar sem börnin bjóða fjölskyldu sinni annað hvort í morgunhressingu eða nónhressingu en einnig höfum við boðið foreldrum hvers kjarna á söngfund tvisvar yfir skólaárið. Foreldrar og fjölskyldur barnanna taka þátt í raunverulegum verkefnum með skólanum með svonefndu „fjölskylduframlagi“ þar sem foreldrar og fjölskyldur styðja við skólann eftir nánara samkomulagi..

Í foreldrasamskiptum notast Askja við leikskólakerfið Karellen. Karellen þjónar stórum tilgangi í samskiptum heimilis og skóla. Á Karellen hafa foreldrar aðgang að skólaladagatali, matseðli, viðveruyfirliti og myndum af sínu barni. Einnig geta þeir sent kennurum skilaboð á einfaldan og skilvirkan hátt. Kennarar skólans nota Karellen til að skrá viðveru, skrifa foreldrum skilaboð og senda foreldrum myndir úr starfinu. Einnig geta þeir skráð hvernig börnin borða og sofa.

Sem tenging milli heimilis og skóla senda kennarar einnig fregnir af starfi kjarnans á hverjum föstudegi og einkapóst nokkrum sinnum á skólaári til að segja persónulegr fregnir af hverju barni. Einnig miðlar skólinn tugum mynda í mánuði af hverju barni í leik og starfi á læstu heimasvæði.

Á hverju skólaári fer fram viðhorfskönnun meðal foreldra til að fá álit þeirra til skólans og til að leita eftir tillögum þeirra til úrbóta. Að auki hafa foreldrar greiðan aðgang að því að leggja fram athugasemdir og tillögur til skólans sbr. ábendingarreit á heimasíðu skólans. Öflugt foreldrasamstarf eykur sýnileika leikskólans og stuðlar að jákvæðara viðhorfi samfélagsins til leikskólastarfs.

Foreldrafélag starfar við skólann skv. eigin starfsreglum sem kynntar eru á heimasíðu leikskólans.

Tengsl skólastiga og 5 ára starf

Í Öskju eru börn frá 18 mánaða upp í fimm ára. Síðasta leikskólaárið færast þau yfir í Barnaskóla Hjallastefnunnar hér á sömu lóð og eru á fimm ára kjarna þar. Á síðasta ári sínu í Öskju fer barnahópurinn reglulega hér yfir lóðina og heimsækir fimm ára kjarnann þar. Skilafundir eru haldnir á vorinn til að upplýsa Barnaskólann um þarfir þeirra barna sem hann er að taka við.

Sérkennsla

Börn eru eins misjöfn eins og þau eru mörg, einstök hvert og eitt. Öll hafa þau skýr einstaklingseinkenni, sérstaka hæfni og áhuga og sterkan vilja. Það er grundvallaratriði fyrir farsæld þeirra að skólinn hlúi að þeim á þeirra eigin forsendum og forðist að gera sömu kröfur til allra og steypa alla í sama mót. Þar af leiðandi verður Hjallastefnuskóli að leita allra leiða í skipulagi sínu og starfsháttum til að hafa fjölbreytileg verkefni og valkosti fyrir hendi. Hjallastefnukennarar fagna fjölbreytileikanum innan barnahópsins og telja ekki eftir sér að stíga skrefinu lengra til að mæta hverju barni.

Í flestum tilvikum er sérkennsluþörf mætt innan hvers barnahóps með samþættingu og heiltæku starfi. Þurfi barn sérstaka aðstoð eða sérstök úrræði vegna þroskastöðu, líkamlegs atgervis, hegðunar eða aðstæðna sinna að öðru leyti, metur skólinn með foreldrum hvernig staðið skuli að slíkri aðstoð. Engin ein leið er rétt, heldur ráða þarfir barnsins ferðinni samkvæmt mati þeirra sérfræðinga sem að málinu koma og úrslitavaldið er hjá foreldrum.

Leiðarljós leikskóla

Hlutverk leikskólans er að skapa öruggt og þroskahvetjandi umhverfi þar sem allir einstaklingarnir sem þar starfa, börn og fullorðnir fá notið sín dag hvern og hafa tækifæri til að hafa áhrif á umhverfi sitt og þroska sjálfræði sitt í lýðræðisumhverfi.

Eftirfarandi leiðarljós úr Aðalnámskrá leikskóla frá árinu 2011 eiga að vísa leikskólum veginn í mótun leikskólastarfs. Starfsfólk leikskóla, í samráði við foreldra og börn, þarf að koma sér saman um hvernig starf leikskólans tekur mið af leiðarljósunum og skrá aðferðir og leiðir í skólanámskrá leikskólans:

- *Leikskóli á að vera lýðræðislegur vettvangur og lærdómssamfélag þar sem starfsfólk, foreldrar og börn eru virkir þátttakendur og hafa áhrif á ákvarðanir um málefni leikskólans.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til samvinnu og samstarfs milli barna, starfsfólks, foreldra og nærsamfélags.*
- *Leikskóli á að vera félags- og menningarlegur vettvangur þar sem þjóðararfur og gildi íslensks samfélags skipa veglegan sess.*
- *Leikskóli á að vera samfélag þar sem hver einstaklingur nýtur virðingar og leggur sitt af mörkum.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að taka mið af umhverfi leikskólans og því samfélagi sem hann er í. Jafnframt á leikskólinn að vera virkur þátttakandi í samfélaginu og hafa áhrif á það.*
- *Leikskólastarf skal byggjast á jafnrétti, virðingu fyrir margbreytileika mannlífsins og öðrum menningarheimum.*
- *Virða skal rétt allra sem þar dvelja, óháð kynferði, bakgrunni, aðstæðum eða getu og leitast við að koma til móts við þarfir allra.*
- *Menntun til sjálfbærni á að endurspeglast í öllu starfi leikskóla í virku samstarfi við heimili og nærsamfélag.*
- *Í leikskóla þarf að finna fjölbreyttar leiðir til samstarfs við fjölskyldur og leita margvíslegra leiða til að koma á framfæri upplýsingum um starfshætti og starf leikskólans.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að stuðla að því að börn læri að bera virðingu og umhyggju fyrir öðru fólki, þrói með sér samkennd, tillitssemi og vináttu.*

- *Í leikskóla á að stuðla að því að börn þrói með sér jákvæða sjálfsmynd með því að virða sérstöðu og sjónarmið hvers einstaklings.*
- *Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við viðfangsefni sem taka mið af áhuga þeirra, styrkleikum og þroska þannig að trú þeirra á eigin getu aukist og hneigð þeirra til náms eflist.*
- *Í leikskóla á að byggja á reynsluheimi barna og skapa þeim merkingarbæra reynslu.*
- *Í leikskóla á að leggja áherslu á sjálfstæði og frumkvæði og hvetja á hvert barn til að taka ábyrgð á sjálfu sér.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að stuðla að virðingu barna fyrir náttúru og umhverfi sínu.*
- *Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til fjölbreyttrar hreyfingar og útiveru.*
- *Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við fjölbreytt verkefni sem bjóða upp á margar lausnir og hvetja til rannsókna og ígrundunar.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til gagnrýnnar hugsunar og gefa börnum færi á að virkja sköpunarkraft sinn.*
- *Í leikskóla á að hvetja börn til að túlka og tjá sig á fjölbreyttan hátt, m.a. í gegnum leik, hreyfingu, myndmál, tónlist, tungumál, tölur og tákn.*
- *Í leikskóla á að skapa aðstæður fyrir börn til að leika sér svo að þau fái svigrúm fyrir ímyndunarafl sitt og sköpun.*
- *Starfshættir leikskóla eiga að hvetja börn til að tjá sig og hlusta á frásagnir, sögur, ljóð og ævintýri.*
- *Í leikskóla á að nýta þau tækifæri sem gefast í daglegum samskiptum til að efla íslenska málvitund þar sem börn læra ný orð og hugtök og þróa tungumálið.*

Mat og eftirlit

Leikskólinn Askja stendur á hverju ári fyrir umfangsmiklu innra mati sem að nokkru er hluti af reglubundnu innra eftirliti Hjallastefnunnar ehf. Svo sem spurningakönnun fyrir foreldra, spurningakönnun fyrir starfsfólk, athugun á lögbundnum gögnum skólans og rekstrarskoðun útisvæðis. Að nokkru er innra matið einungis á vegum leikskólans og er notað innan veggja hans, svo sem gátlistar fyrir foreldraviðtöl, skráning á vali og úrvinnsla úr hópatímaskráningu þar sem er gerð hópatímatalning til að athuga hvort við séum að uppfylla alla grunnþætti menntunar ásamt kynjanámskránni okkar. Á grundvelli niðurstaðna úr innra mati hvers skólaárs vinnur leikskólinn umbótaáætlun. Umbótaáætlun úr spurningakönnunum er unnin á fundi með starfsfólki og kynnt foreldrum.

Ytra mat á skólastarfinu er í höndum sveitarfélags og Mennta- og menningarmálaráðuneytis. Heilbrigðisyfirvöld kanna aðstæður í leikskólanum reglulega og útisvæðið er aðalskoðað af faggildum aðila árlega.

